

Τώρα πιά πού στέγνωσαν τά δάκρυα από τά κουρασμένα και παράκαιρα γερασμένα πρόσωπα, τώρα πού έχει περάσει ή όργή κι ή άγανάκτηση και ή κατάθλιψη κι ή άπελπισία, πρέπει νά σκεφτοϋμε. Ν'άναλογιστοϋμε τί έγινε, πώς έγινε, ποιά ήταν ή δική μας θέση και ποιά είναι. Και ν'άποφασίσουμε. Δευτερωμένοι πιά από ύνειρα και πλαστούς μύθους, λυτρωμένοι από τήν ψεύτικη έλπίδα και τήν καμουφλαρισμένη άπάτη. Έξαγνισμένοι από τήν αίχμη τοϋ πόνου τοϋ προσωπικοϋ κι έξιλεωμένοι από τά αίματα τά όμαδικά, ν'άποφασίσουμε.

Ποτέ πιά δέν πρέπει νά πληρώσουμε, νά πληγωθοϋμε νά υποφέρουμε για κάτι πού δέν κάναμε, πού παρελείψαμε νά κάνουμε.

Ήμασταν εύτυχισμένοι. Ήμασταν τίμιοι, άνεκτικοί και φιλελεύθεροι. Και ζούσαμε στη γαλήνη και στη ξεγνοιασιά και σιωπούσαμε. Τώρα πληρώνουμε τήν ένοχη σιωπή μας. Ήμασταν τότε οί πολλοί κι είμαστε και τώρα οί πολλοί. Από μάς έξαρτιόταν ή μοίρα μας και δέν τήν πήραμε στα χέρια μας. Άκόμα από μάς έξαρτάται. Ποτέ πιά δέν πρέπει νά πληρώσουμε για κάτι πού δέν κάναμε.

Πρέπει νά άνασκαλίσουμε τήν σκέψη μας νά ψάξουμε ψηλαφητά και όδυνηρά τήν συνείδηση μας έμεϊς οί πολλοί πού μάς έκαμαν σε έφτά μόνον μέρες αυτό τό άπότομο, τό βάνουσο μά λυτρωτικό ξύπνημα. Πρέπει νά σκεφτοϋμε. Και ν'άποφασίσουμε μόνοι μας. Χωρίς καθοδήγηση, χωρίς προδιαγραμμένα συνθήματα και έτοιμαπαράδοτες ιδεολογίες. Άφοϋ είμαστε καινούργιοι νά πάρουμε καινούργιες αποφάσεις νά γράψουμε καινούργια ιστορία νά πάρουμε καινούργιους δρόμους. Νά ξεχάσουμε; νά θάψουμε τίς πράξεις και τήν άπραξία, τίς ιδέες και τίς ψεύτικες ιδεολογίες ένός ένοχου παρελθόντος. Κι άφοϋ είμαστε οί πολλοί θά πρέπει νά γίνη τό δικό μας.

Τά παιδιά μας, οί γενής πού θάλθουν, άναμένουν από μάς νά δράσουμε για νά μήν βρεθοϋν στην ίδια θέση μέ μάς. Μέσα από τίς φωτιές τοϋ Πενταδάχτυλου, τά χαλασμένα σπία, τά καμένα ληόδενδρα και ξηραμένα περβόλια, μέσα από τά αίματα και μνήματα και τά μαϋρα φουστάνια τών μανάδων πρέπει νά βγή κάπι τό καινούργιο. Αυτή είναι ή βροντόφωνη προσταγή τοϋ παρόντος και τοϋ μέλλοντος.

Τά κόκκαλα τῶν παιδιῶν μας πού θέρισαν οἱ σφαῖρες ἀπό χέρι ἀδελφικό κι ἐκείνων πού θανατώθηκαν ἀπό τούς δολοπλόκους συνεργάτες τοῦ ἀδελφικοῦ χεριοῦ, αὐτά τά κόκκαλα δέν θά βροῦν ποτέ ἀναπαυό ἄν τά ξεχάσουμε, κι ἄν γυρίσουμε πίσω στήν συνηθισμένη μας ζωή, στίς συνηθισμένες μας ἰδεολογίες καί παρατάξεις ἢ στήν παλιά μας ἔνοχη σιωπή μέσα σέ μιὰ ψεύτικη καί ἐφήμερη καλοπέραση. Τό χρωστάμε στούς νεκρούς μας, στούς ἑαυτούς μας, στόν Ἄνθρωπο, στήν Κύπρο νά πάρουμε κάποια μαθήματα ἀπ' ὅσα μᾶς ἔχουν συμβῆ.

B: ΤΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ

Μάθημα 1ον: Πώς οἱ πολλοί ὑποφέρουν καί πληγώνονται καί πληρώνουν γιά τίς πράξεις τῶν λίγων. Πληρώνουν γι' αὐτό πού δέν ἔκαναν. Μά εἶναι καί οἱ πολλοί ἔνοχοι γιατί τό νά μήν κάνης τίποτε εἶναι κι αὐτό μιὰ ὑπεύθυνη ἀπόφαση, μιὰ πράξη. Εἶναι ὅμως, πικρότερο, χειρότερο κι ὀδυνηρότερο νά ὑποφέρης γι αὐτό πού δέν ἔκανες.

Μάθημα 2ον: Πώς στήν Κύπρο αὐτοί οἱ πολλοί εἶναι πραγματικά πολλοί. Διαφορετικά δέν θά βρισκε ἔδαφος ν' ἀναπτυχθῆ ἡ ἔνοπλη ἐπιβολή ἀπόψεων. Ἦταν ὅμως σκόρπιοι οἱ πολλοί καί πρέπει νά μαζευτοῦν, νά ὀργανωθοῦν.

Μάθημα 3ον: Πώς ἡ Κύπρος πρέπει νά βασιζεται στίς δικές της δυνάμεις γιά ἐπιβίωση. Δυνάμεις εἶναι οἱ ἔνοπλες μά πιά πολύτιμες κι ἀποτελεσματικές εἶναι οἱ ἀοπλες: ἡ σωστή ἀντίληψη καί δράση στό ἐσωτερικό καί ἡ δημιουργία τῶν σχέσεων ἐκείνων μέ τό ἐξωτερικό πού θά προάγουν τά συμφέροντα τῆς Κύπρου.

Μάθημα 4ον: Πώς ἡ Ἑλλάδα δέν μπορεῖ γιά διαφόρους λόγους νά μᾶς ὑπερασπίση.

Μάθημα 5ον: Πώς ὁ λαός μας μπορεῖ νά εἶναι ἥρωικός καί τά παιδιά μας γενναῖα ὅταν ὑπερασπίζονται τά πατρία: κατά βάθος ὅμως εἴμαστε ἕνας καλωσυνάτος, εἰρηνικός λαός. Τά παιδιά μας προτιμοῦν τήν εἰρήνη, τήν ἀδελφσύνη, τήν ὠριμη συζήτηση καί συνεννόηση παρά τό πόλεμο καί τήν βία - ὅταν τούς δίνεται ἡ εὐκαιρία νά διαλέξουν.

Μάθημα 6ον: Πώς πρέπει συνεχῶς νά θυμούμαστε αὐτό πού ξέρουμε - ὅτι μόνοι μας σάν κράτος δέν μποροῦμε νά διεξάγουμε ἀποτελεσματικό πόλεμο μέ κανένα ἀπό τούς κοντινοῦς καί μακρυνούς μας γείτονες.

Μάθημα 7ον: Πώς τά ἐθνικά ἰδανικά μας, ὅπως ἦταν γεωγραφικά καί μέ διοικητικές πράξεις καθωρισμένα, φανῆκαν ἄχρηστα καί βλαβερά.

Μάθημα 8ον: Πώς ή πολιτιστική διαπαιδαγώγηση πού παίρνουμε από βρέφη και ύστερα στα σχολεία μας είναι λανθασμένη κι άπαίριαστη στην ζωή μας και στον τόπο μας.

Μάθημα 9ον: Πώς οι πολιτιστικοί μας προσανατολισμοί και κατ'έπέκταση τά πολιτικά μας συνθήματα κι έθνικές έπιδιώξεις, πού πηγάζουν από την πολιτιστική διαπαιδαγώγηση πού πήραμε, φάνηκαν όλα άυταπάτες και ψευδαισθήσεις μπροστά στη άλάθητη βάσανο της γυμνης πραγματικότητας κάτω από συνθήκες κλασσικής τραγωδίας.

Μάθημα 10ον: Πώς πρέπει νά πάρουμε σαν λαός τη ζωή μας από την άρχή. Κι έλαχε στη δική μας γεννιά, ύστερα από τόσους αιώνες ιστορία, νά καθορίσουμε τις βάσεις, τις ρίζες, τά ήθικά, πολιτιστικά κι έθνικά θεμέλια πού θα διαμορφώσουν την μοίρα, τις έπιδιώξεις, την άνοδική πορεία των Κυπρίων.

Γ. ΤΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Άφοϋ πήραμε τά μαθήματα και άφοϋ πρέπει έμεις οι πολλοί ν'άποφασίσουμε, χρειάζεται ή διατύπωση συγκεκριμένων συμπερασμάτων.

1. Η 15η 'Ιουλίου σαν έπίθεση του έπίσημου κι άνεγνωρισμένου έλληνικού κράτους έναντιον της Κύπρου, και ή άγωνιώδης άναμονή του Κυπραίου της 21ης 'Ιουλίου και της 15ης Αύγουστου έδειξαν άποτελεσματικά πώς ή Κύπρος άποτελει γεωγραφική πολιτική όντότητα πού άνελίσσεται, όπισθοδρομεί, ύπάρχει ή δέν ύπάρχει στην ώρα της κρίσης, μόνη της.

2. Όποιαδήποτε άπόφαση για δράση πρέπει νάναι μέσα στα πλαίσια αυτής της άποδεδειγμένης ξεχωριστής όντότητας. Και δέν μπορεί νάναι όποιαδήποτε δράση άποτελεσματική αν δέν άναπτυχθούν πρώτα σ'όλους τους Κυπρίους μέ κατάλληλη διαπαιδαγώγηση οι σωστοί πολιτιστικοί προσανατολισμοί.

3. Επίσης όποιαδήποτε άπόφαση για άποτελεσματική δράση πρέπει νά λάβη ύπ'όψη την κυπριακή πραγματικότητα.

Δ. Η ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟΤΗΣ

1. Είς την Κύπρο κατοικοϋν άνθρωποι μέ διαφορετικήν έθνικήν καταγωγήν ήτοι έλληνικήν, τουρκικήν, αρμενικήν, λιβανικήν (μαρωνίτες): και τουτο δέν μπορεί νά αλλάξη.

2. 'Ιδιαίτερα αδύνατον νά αλλάξη είναι τό γεγονός τής συνολική-
σως στην Κύπρο μιας μεγάλης κοινότητας τουρκικής καταγωγής.
3. 'Η Τουρκία έχει καταλάβει τό 40% τής Κύπρου διά τής
δυναμείας των όπλων και είναι αδύνατον για τους Έλληνες τής
Κύπρου νά δώξουν μέ τόν ίδιο τρόπο τά τουρκικά στρατεύματα.
4. Μέ την κατάληψη των κυπριακών έδαφών ή Τουρκία επιβάλλει
ευστηματικά την διχοτόμηση τής Κύπρου "Βόρειον" και "Νότιον"
Κύπρον μέ σκοπόν νά κατοικήται ή "Βόρειος Κύπρος" κυρίως από
τους τουρκικής καταγωγής Κυπρίους. Τοῦτο άποσκοπεῖ εἰς τήν
μελλοντικήν ολοκληρωτικήν κατάληψη τοῦ νησιού.
5. Για τόν σκοπόν αυτό άσχεῖται καταναγκαστική μετακίνηση
πληθυσμῶν ελληνικής και τουρκικής καταγωγής και κατάσχονται
κατοικίες και περιουσίες κυπρίων ελληνικής καταγωγής που
έχουν έκτοπισθή.
6. Οἱ ξένες δυνάμεις όμαδικά - στόν ΟΗΕ - καθώς και ή καθεμιά
ξεχωριστά (συμπεριλ. και τής Ελλάδας) δέν προτίθενται νά
επέμβουν για νά βοηθήσουν τους Έλληνες τής Κύπρου νά άποτρέψουν
τήν διχοτόμηση ή τήν μετακίνηση πληθυσμῶν. Όλοι δηλώνουν ότι ή
άντιμετώπιση τοῦ κινδύνου τούτου άφήνεται εἰς τους Έλληνες και
Τούρκους τής Κύπρου.
7. 'Η Τουρκία, όμως, επενέβη και θά συνεχίση τήν επέμβαση τής
(περιλαμβανομένων πιθανῶν πολεμικῶν επιχειρήσεων) για νά επιβάλη
τήν διχοτόμηση ή εἶδος λύσεως που νά δίνη ξεχωριστά στή μειονότητα
των Τουρκοκυπρίων σάν κοινότητα τά ἴδια δικαιώματα μέ τους
Έλληνοκυπρίους. 'Η τουρκική στρατιωτική παρουσία στή Κύπρου
δέν πρόκειται νά τερματιστή οὔσιαστικά εκτός αν ή Τουρκία ικανο-
ποιηθῆ ότι έχει πετύχει τόν στόχο της.

Ε. ΤΑ ΑΙΤΙΑ

'Η κυπριακή τραγωδία έχει πολλά και σύνθετα αίτια τά
όποια μπορούν ν' αναζητηθοῦν (α) στή λειτουργία τοῦ διεθνούς
συστήματος πολιτικῶν, στρατιωτικῶν και οικονομικῶν συμφερόντων
(β) στίς ἐπιδιώξεις, φιλοδοξίες και σχέσεις πολιτικῶν ήγετῶν
στήν Κύπρο και τό έξωτερικό και (γ) στήν πολιτιστική κατάσταση
(σκέψεις, αἰσθήματα, αντιλήψεις και προκαταλήψεις, ἰδεολογίες,
κ.τ.λ.) που επέκράτει στήν Κυπριακή κοινωνία σάν σύνολο και σε
καθεμιά από τίς υποδιαιρέσεις τής δομής τής κυπριακής κοινωνίας
ξεχωριστά.

ΣΤ. ΣΤΟΧΟΙ ΚΙ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

Έχουμε υπ' όψη μιά πραγματικότητα. Με την ψυχρή και αντικειμενική εύρύτητα της επιστήμης αναλύουμε τα αίτια της σημερινής μας τραγωδίας. Αναποφύκτα μας ειμυχνώνει και μας έμπνέει μιά μακραίωνη παράδοση θετικής και δημοκρατικής σκέψης που σμιλεύτηκε από άτέλειωτους αγώνες για την προαγωγή της έλευθερίας και της ανθρώπινης αξιοπρέπειας. Μα πάνω απ' όλα μās καθοδηγεί, την ώρα που καθορίζουμε τις επιδιώξεις μας μιά άπεριόριστη και άσύστολη αγάπη για τον τόπο μας. Έχουμε σαν στόχους:-

1. Νά άπελευθερωθῆ τό κομμάτι της πατρίδας μας που μās πήραν οι ξένοι εισβολείς - να φυγουν τα Τουρκικά στρατεύματα.
2. Νά διασφαλιστούν συνθήκες δημοκρατικού πολιτικού βίου ώστε νά αποκλείεται η επαναληψη της 15ης Ιουλίου, 1974.
3. Νά διαμορφωθούν τέτοιες σχέσεις με άλλους λαούς που να προωθούνται μόνον τά συμφέροντα της Κύπρου σαν ξεχωριστής γεωγραφικής, πολιτικής, οικονομικής και πολιτιστικής οντότητας, μέσα πάντα στο πλαίσιο των διεθνών τάσεων και εξέλιξεων,
4. Νά διαμορφωθούν στην πατρίδα μας τέτοιες συνθήκες πολιτικού και κοινωνικού βίου ώστε νά μήν χρειάζονται στρατιωτικές δυνάμεις - ξένες ~~ή~~ δικές μας - και να προχωρήσουμε έτσι στην άνοδική πορεία της οικονομικής και πνευματικής ανάπτυξης που είχαμε αρχίσει.
5. Νά έτοιμαστή και διαπαιδαγωγηθῆ ο λαός πολιτιστικά και πνευματικά για νά δεχθῆ και ν' αγωνισθῆ για τους σωστούς στόχους που έπιβάλλονται από την σημερινή πραγματικότητα και από την αλυσιστη θελήση για μιά ένωμένη και λούτερη Κύπρο που νά εξασφαλίση ένα καλύτερο και εϊρηνικό μέλλον για όλους τους Κυπρίους.

04.12.1974